

2. Krym – rik pislya aneksiyi – zagalnonatsionalne opituvannya // Fond «Demokratichni initsiatyvy imeni Ilka Kucheriva» spilno z sotsiologichnoyu sluzhboyu «Ukrainian Sociology Service» [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.dif.org.ua/ua/polls/2015a/krim—rik—pislja—an—opituvannnja.htm>

3. Stalo vidomo, skilky rosiyan hochut povernuty Krym Ukraini [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://24tv.ua/ukrayina/stalo_vidomo_skilki_rosiyan_hochut_povernuti_krim_ukrayini/n620910r

4. 82% krymchan pidtrimuyut aneksiyu Krymu i ne viryat u viynu z Ukrainoyu – opituvannya // Ukrainska pravda [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.prawda.com.ua/news/2015/02/4/7057470/>

5. Ukraincke suspilctvo 1992–2013. Stan ta dynamika zmin. Cotsiologichnyi monitoring. – K.: Inctytut sotsiologii NAN Ukrainy, 2013. – 566 s.

6. Scho ob'ednuє ta roz'ednuє ukrainsiv – opituvannya gromadskoi dumky Ukrainy // Fond «Demokratichni Initsiatyvy imeni Ilka Kucheriva» spilno z sotsiologichnoyu sluzhboyu «Ukrainian Sociology Service» [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.dif.org.ua/ua/polls/2015a/sho—obednuє—ta—rozvednuє—htm>

Hai–Nyzhnyk P. P., Doctor of Historical Sciences, Academician of the Ukrainian Academy of Sciences, Head of the Department of Historical Studies, Research Institute of Ukrainian history (Ukraine, Kyiv), hai—Nyzhnyk@ukr.net

Batrymenko O. V., Doctor of Political Sciences, Associate Professor of Political Science Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine, Kyiv), hai—Nyzhnyk@ukr.net

Chupriy L. V., PhD, assistant professor of sociology and political science of NAU (Ukraine, Kyiv), chupriy2006@ukr.net

The reintegration of Crimea and Crimean regional pro weakening of identity in the context of national security policy of Ukraine

At the present stage of development the Ukrainian state faced the threats and challenges that require immediate solutions. In the Strategy of national security states that the most actual threats for Ukraine are: military aggression, participation of the regular forces, advisers, instructors and mercenaries in combat actions on the territory of Ukraine; the temporary occupation of the territory of the Autonomous Republic of Crimea and city of Sevastopol and further actions to destabilize the situation in the Baltic–Black sea–Caspian region. In this context, the strategic priority of the state policy of national security of Ukraine is the restoration of Ukraine's territorial integrity and the integrity of democratic institutions throughout its territory, consolidation of the Ukrainian political nation, formation of national identity, unity of all citizens of Ukraine and all regions of Ukraine, the reintegration of the temporarily occupied territories after their release.

Keywords: threat, Crimean regional identity, national identity, national security policy.

Гай–Нижнык П. П., доктор исторических наук, академик Украинской академии наук, заведующий отделом исторических студий, Научно–исследовательский институт украиноведения (Украина, Киев), hai—Nyzhnyk@ukr.net

Батрименко О. В., доктор политических наук, доцент кафедры политологии, Киевский национальный университет им. Тараса Шевченко (Украина, Киев), hai—Nyzhnyk@ukr.net

Чуприй Л. В., кандидат философских наук, доцент кафедры социологии и политологии, Национальный авиационный университет (Украина, Киев), chupriy2006@ukr.net

Реинтеграция Крыма и ослабление крымской региональной пророссийской идентичности в контексте реализации государственной политики национальной безопасности Украины

Рассматриваются угрозы и вызовы, стоящие перед современным Украинским государством, в частности военная агрессия, временная оккупация территории Автономной Республики Крым и части восточных регионов, наращивание военных группировок у границ Украины, информационно–психологическая война, унижение украинского языка и культуры, фальсификация украинской истории и другое. Анализируются факторы формирования крымской региональной пророссийской идентичности, в частности активное распространение российского информационного продукта, в частности идей «Русского мира», дуализм исторической памяти, господство советской топонимики, недостаточный уровень развития культурных индустрий, низкий уровень поддержки украинского языка и др. Намечаются пути реинтеграции Крыма в контексте реализации государственной политики национальной безопасности Украины.

Ключевые слова: угрозы, крымская региональная идентичность, всеукраинская идентичность, политика национальной безопасности.

* * *

УДК 321(477.8)

Демчишак Р. Б., кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політології та міжнародних відносин, Національний університет «Львівська політехніка» (Україна, Львів), ruslan_dem@ukr.net

Розподіл влади як центральний принцип функціонування системи державного правління в українській політичній думці націонал–демократичного спрямування (Західна Україна та середовище еміграції у міжвоєнний період ХХ ст.)

Здійснено аналіз української політичної думки націонал–демократичного спрямування міжвоєнного періоду ХХ ст. (Західна Україна та середовище еміграції) на предмет проблематики компетенцій державно–політичних інститутів та розподілу влади. Досліджено моделі республіканських форм правління С. Дністрянського та О. Ейхельмана, здійснено їх порівняльний аналіз. Встановлено, що обидва мислителі створили концепції демократичних республік з чітким балансом повноважень між державно–політичними інститутами. Виходячи із сучасних характеристик різновидів республік, модель С. Дністрянського можна віднести до президентської (частково змішаної у президентсько–парламентському варіанті), а модель О. Ейхельмана до парламентської (частково змішаної у парламентсько–президентському варіанті) республік. В концепціях республіканських форм правління обох учених детально розписано механізм «стримувань і противаг» між гілками влади.

Ключові слова: розподіл влади, форма правління, глава держави, парламент, уряд.

Дослідження вітчизняної політичної думки і практики політичної організації набуває важливого значення у наш час не лише у плані актуалізації політологічної спадщини українських мислителів, але, передусім, оптимального використання ідейно–теоретичних напрацювань і практичного досвіду минулого. Аналіз тематики балансу повноважень державних інститутів демократичної республіки, здійснений представниками української політичної думки націонал–демократичного спрямування міжвоєнного періоду ХХ ст., може і повинен ефективно використовуватися у теорії і практиці сучасних процесів конституційного реформування та державотворення.

Конституційно–правові погляди С. Дністрянського були предметом аналізу П. Стецюка [13], А. Савчака [11]. Політологічна спадщина О. Ейхельмана загалом досліджувалася Я. Б. Турчин [14]. Предметом нашої роботи виступає комплексне політологічне дослідження наукової спадщини основних представників української політичної думки націонал–демократичного спрямування (з елементами порівняльного аналізу) на предмет аналізу конкретної проблематики розподілу влади.

Метою роботи виступає дослідження повноважень та компетенцій державно–політичних інститутів, з'ясування механізму «стримувань і противаг» між гілками влади в моделях республіканських форм правління, запропонованих українськими вченими, представниками політичної думки націонал–демократичного спрямування Західної України і середовища еміграції 1920–1930-х рр.

Українська політична думка міжвоєнного періоду ХХ ст. була представлена повним спектром ідейно–політичних напрямів, зокрема націонал–демократичним. Визначним ученим, представником української політичної думки націонал–демократичного (націонал–державницького) спрямування був Станіслав Дністрянський. Творець «Проекту Конституції ЗУНР» сучасну конституційну державу за формою правління бачив «народною республікою». Віддаючи перевагу «парламенту і парламентаризму як центровим явищам

життя новітньої держави» [11, с. 11], мислитель усвідомлює, що умовою здійснення повноцінного народовладдя та ефективного функціонування органів державної влади виступає принцип її поділу на окремі гілки. «Запустити» конституційну модель республіки, за С. Дністрянським, повинні Установчі збори. Після їх закриття законодавча влада переходить до однопалатного парламенту – Народної Палати, яка обиратиметься на основі демократичних принципів виборчого законодавства терміном на 4–і роки. Причому парламент проголошується загальнонаціональним вищим органом законодавчої влади, залишаючи право обмеженої законотворчості місцевій владі. До компетенцій парламенту, за С. Дністрянським, зокрема відносимо: укладення державних договорів з іншими державами; регулювання законодавства про військову службу, валюту, фінанси і податки; про цивільне і карне право; право оголошення війни та укладення миру; контроль адміністрації і судівництва; право висунення політичного обвинувачення проти президента республіки тощо [3, с. 339–340]. Відповідно до принципів самовизначення народів члени Народної Палати ділилися на три національні курії: українську, польську та курію інших народностей. До організаційно-фахової структуризації парламенту відносимо: голову Народної Палати, трьох заступників, парламентські комітети (комісії). Визначається організація законотворчого процесу в парламенті, правовий статус депутатів. Парламент може бути розпущений достроково Президентом, після чого проголошуються нові вибори не раніше ніж через два місяці.

Намагаючись розширити участь народу у здійсненні влади та реалізації свого суверенітету, С. Дністрянський пропонує, окрім Народної Палати, інші конституційні форми здійснення народовладдя в державі – Загальну народну раду (скликається для ревізії конституції), Народні збори (референдум) та Народні комори (організації, вибрані за професійно-фаховою ознакою з визначеною сферою діяльності).

На чолі виконавчої влади республіки стоїть всенародно обраний Президент (обирається на термін чотири роки), який, відповідно до описаної С. Дністрянським форми правління, є главою держави та главою виконавчої влади водночас. При цьому вищим органом виконавчої влади науковець називає Раду Держави (кабінет міністрів) [3, с. 342]. Виходячи з того, що Президент представляє державу на міжнародному рівні і виступає верховним головнокомандувачем (вчений цього терміну не вживає, однак відповідна компетенція є очевидною зі змісту його праць), головними його повноваженнями є зовнішня політика та оборона держави. У виконанні вищезгаданих функцій Президентові допомагає Прибічна рада (адміністрація).

Рада Держави складається з шести департаментів: внутрішніх справ, фінансів, віросповідань та шкільництва, земельної господарки, торгівлі та промислу, шляхів [3, с. 343]. Відповідно шість членів уряду призначає Президент з врахуванням національної квоти та побажань Народної Палати. До компетенцій Президента також відноситься: призначення керівника уряду та визначення головуючого на його засіданнях, звільнення членів уряду, призначення голови Державної юстиції, призначення суддів, призначення членів Прибічної ради, скликання Народних зборів (референдуму) [3, с. 342–343; 13, с. 126–127]. Серед повноважень Ради Держави: управління

загальнодержавними справами, контроль за органами місцевого управління, призупинення нормативних актів місцевих представництв у випадку їх невідповідності законодавству.

У випадку виходу Президента за межі своїх компетенцій або державної зради Народна Палата може висунути йому політичне обвинувачення. Після відповідних рішень судових органів парламент може вносити пропозицію про звільнення Президента двома третинами голосів, яке має наслідком тимчасове усунення його від посади до рішення Загальної народної Ради. Обов'язки глави держави виконує член Ради Держави, делегований нею [4, с. 179–180].

Судова влада у народній республіці С. Дністрянського має реалізовуватися відповідно до демократичних принципів здійснення правосуддя. Окрім судів загальної юрисдикції, покликаних розглядати кримінальні та цивільні справи, мислитель пропонує спеціалізовані суди – торгівельні, промислові, військові, а також спеціальний судовий орган – Державний судовий трибунал, покликаний поєднувати функції верховного правосуддя та конституційної юрисдикції. Серед його повноважень: перевірка нормативних актів на конституційність, вирішення конфліктів між органами влади, прийняття рішень по питаннях щодо порушення прав людини. Останній судовий орган (складається з 12–ти осіб) повинен формуватися у такий спосіб: половина членів щорічно обирається Народними зборами за пропозицією національних курій Народної Палати, друга половина призначається Президентом за пропозицією голови Державної юстиції [Цит. за 13, с. 134].

У концепції «народної республіки» С. Дністрянського чітко простежується механізм «стримувань і противаг» між гілками влади. Зокрема, парламент – Народна Палата може в такий спосіб впливати на виконавчу і судову владу: виходити з ініціативою до Загальної народної ради щодо відставки Президента; давати згоду на притягнення Президента до відповідальності; приймати закони, що регулюють порядок функціонування органів виконавчої влади; вимагати присутності на своїх засіданнях членів уряду; пропонувати до обрання половину членів Державного судового трибуналу; приймати закони, що регулюють порядок функціонування органів судової влади; висувати політичні звинувачення проти суддів.

Виконавча влада – Президент (глава держави) і Рада Держави (уряд) можуть впливати на законодавчу і судову гілки влади: реалізовувати право розпуску парламенту; здійснювати законодавчі повноваження у період виборів парламенту; застосовувати своєрідне право вето на закони; призначати половину членів Державного судового трибуналу; призначати і звільняти голову державної юстиції; призначати суддів.

Нарешті судова гілка влади в особі Державного судового трибуналу теж впливає на законодавчу і виконавчу владу: перевіряє закони на предмет конституційності; підтверджує або заперечує невиконання обов'язків депутатами парламенту; перевіряє нормативні акти органів виконавчої влади; бере участь у процедурі відсторонення від влади Президента [13, с. 137–139].

Інший відомий учений, представник української політичної думки націонал-демократичного (націонал-державницького) спрямування, автор «Проекту Конституції УНР» Отто Ейхельман кожен форму правління вважав

унікальною, надаючи при цьому важливого значення проблемі встановлення і розвитку парламентаризму. На думку мислителя, лише верховній Установчій владі, здійснюваній народом через референдум, належить виключне право змінювати конституцію держави [7, с. 451]. Вищим органом законодавчої влади проголошувався Федерально–державний парламент, що мав складатися з двох палат: Земсько–державної палати і Федерально–державної ради. Перша повинна складатися із представників окремих земель, друга – обиратися всенародно на основі демократичних принципів виборчого права терміном на 4 роки. Палати повинні були функціонувати відокремлено, збираючись на об'єднані засідання лише в особливих випадках, визначених законодавством. До компетенції парламенту, за О. Ейхельманом, відносимо: законотворчу роботу; затвердження бюджету держави; затвердження міністрів та інших урядових осіб, запропонованих на посади главою держави; вибрання половини із загального числа вищого федерального суду; притягнення до відповідальності глави держави, міністрів, суддів тощо [3, с. 327]. Дострокове припинення повноважень Федерально–державного парламенту або однієї із його палат може бути здійснене Установчою владою, зокрема в спосіб призначення Федерально–державним головою референдуму щодо розпуску парламенту [8, с. 172].

Главою держави та главою виконавчої влади водночас, відповідно до концепції республіки О. Ейхельмана, виступає Федерально–державний голова. Він обирається терміном на шість років Об'єднаним зібранням обох палат парламенту і членів Федерально–державного суду. Однак у випадку вимоги громадян протягом трьох місяців з часу обрання кандидатура глави держави може бути винесена також на всенародний референдум [7, с. 469]. До повноважень глави держави, що здійснює цивільне та військове управління, належить: догляд за виконанням законів, ревізія адміністративних установ, звільнення більшості урядовців, підписання міжнародних договорів, затвердження надзвичайних витратків, командування збройними силами, оголошення стану війни і миру, надзвичайного і воєнного стану [7, с. 470–471; 3, с. 327]. При Федерально–державному голові існує особлива канцелярія (адміністрація).

Процедура дострокового звільнення глави держави із займаної посади передбачала участь у цьому процесі різних інституцій: Федерально–державного суду, Об'єднаного зібрання обох палат парламенту, окремого трибуналу, а також всенародного референдуму [14, с. 264].

Безпосередньо виконавчу владу повинен був здійснювати уряд (Рада Міністрів), склад якого призначався Федерально–державним парламентом за пропозицією Федерально–державного голови. Голова Ради Міністрів окремих повноважень не мав. Передбачалося існування при уряді Особливої Наради, покликаної координувати законодавчі ініціативи парламентів окремих земель.

Вищим органом судової влади в концепції республіки О. Ейхельмана проголошувався Федерально–державний суд. Його склад обирався спільним зібранням обох палат Федерально–державного парламенту. Причому половина членів суду обиралася з числа кандидатів, запропонованих парламентами окремих земель, дві шостих – з числа кандидатів, внесених палатами парламенту, а одна шоста – за поданням Федерально–державного голови. До повноважень Федерально–державного суду входило: трактування конституційних норм за поданням вищих державних інституцій; розв'язання суперечок між окремими землями, членами федерації; тлумачення законів за зверненням як юридичних, так і фізичних осіб [7, с. 488–490].

Окремо О. Ейхельман виділяв таку владну інституцію, як Федерально–державний контроль, покликаною контролювати державні бюджетні надходження та видатки.

У концепції федеративної республіки О. Ейхельмана виразно простежується баланс між гілками влади. Так, законодавча гілка, представлена інститутом Федерально–державного парламенту, має такі важелі впливу на виконавчу і судову: бере участь в обранні (Об'єднаним зібранням обох палат парламенту) глави держави; затверджує міністрів та інших урядових осіб, запропонованих на посади главою держави; здійснює нагляд за виконавчою владою; виступає учасником процедури дострокового звільнення глави держави із займаної посади; вибирає половину із загального числа вищого федерального суду. Виконавча гілка влади – Федерально–державний голова (глава держави) та Рада міністрів (уряд) – в такий спосіб впливає на законодавчу та судову: приймає участь у процедурі розпуску однієї чи обох палат парламенту; пропонує на затвердження парламенту та звільняє членів уряду; призначає частину складу вищого федерального суду.

Судова влада в особі найвищого її органу Федерально–державного суду: бере участь в процедурі обрання, а також дострокового звільнення із займаної посади глави держави; тлумачить конституційні норми за зверненням вищих державних інституцій.

Форма держави та інститути державної влади в концепціях С. Дністрянського та О. Ейхельмана

Критерії	Концепція С. Дністрянського	Концепція О. Ейхельмана
Форма правління	Республіка	Республіка
Форма державно–територіального устрою	Унітарна держава	Федерація
Інститут глави держави	Президент	Федерально–державний голова
Інститут парламенту	Народна Палата (однопалатний)	Федерально–державний парламент (складався з Земсько–державної палати і Федерально–державної ради)
Інститут уряду	Рада Держави	Рада міністрів
Вищий орган судової влади	Державний судовий трибунал	Федерально–державний суд

**Порівняльна характеристика моделей республік
С. Дністрянського та О. Ейхельмана**

Критерії	Модель республіки С. Дністрянського	Модель республіки О. Ейхельмана
Глава виконавчої влади	Президент	Федерально–державний голова
Наявність посади голови уряду	Присутня без окремих повноважень	Присутня без окремих повноважень
Вибори глави держави	Народом	Об'єднаним зібранням обох палат парламенту і членів Федерально–державного суду*
Формування уряду	Президентом з врахуванням побажань Народної Палати	Парламентом за пропозицією Федерально–державного голови
Підзвітність уряду	Президенту, частково Народній Палаті	Федерально–державному голові, частково парламенту

* інколи необхідним було затвердження на всенародному референдумі

**Система «стримувань і противаг» між гілками влади у моделях республік
С. Дністрянського та О. Ейхельмана**

Критерії	Модель республіки С. Дністрянського	Модель республіки О. Ейхельмана
Вплив парламенту на виконавчу та судову владу	Участь у процедурі дострокової відставки глави держави, частковий контроль за урядом, обрання половини членів Державного судового трибуналу	Участь у процедурі обрання та дострокової відставки глави держави, визначальна роль у формуванні уряду, обрання половини членів Федерально–державного суду
Вплив глави держави на законодавчу та судову владу	Реалізація права розпуску парламенту, застосування права вето на закони, обрання половини членів Державного судового трибуналу	Участь у процедурі розпуску однієї чи обох палат парламенту, обрання частини членів Федерально–державного суду
Вплив вищого органу судової влади на законодавчу та виконавчу	Участь у процедурі відсторонення від влади глави держави, перевірка законів та нормативних актів органів виконавчої влади на предмет конституційності	Участь в процедурі обрання, а також дострокового звільнення із займаної посади глави держави, тлумачення конституційних норм за зверненням вищих державних інституцій

У політичній практиці Західної України міжвоєнного періоду ХХ ст. націонал–демократична ідеологія була представлена найбільшою українською політичною партією – Українським національно–демократичним об'єднанням (УНДО). Програмні документи партії проголошували обстоювання «конституційно–парламентського устрою», демократії, республіканізму, розподілу влади, пріоритетності прав і свобод людини [15, с. 426]. Серед ідеологів партії варто виділити Кость Левицького, Дмитра Левицького, Івана Кедрин–Рудницького, Мілену Рудницьку, Василя Мудрого. К. Левицький, зокрема, відомий також як автор «Основ державного устрою Галицької Республіки». Концепція К. Левицького базувалася на принципах демократичної правової держави з республіканською формою правління. Законодавчим органом проголошувався однопалатний парламент – Державна Рада, що обирався на основі демократичних принципів виборчого законодавства на термін 5 років. Всенародно обраний глава держави – Президент – стояв на чолі виконавчої влади, яку здійснював через призначуваних ним державних міністрів [1, с. 75; 3, с. 335]. Загалом модель

республіки К. Левицького була близькою до концепції С. Дністрянського.

Отже, націонал–демократична ідеологія була представлена як в теорії, так і практиці українського політичного життя міжвоєнного періоду ХХ ст. Основними представниками української політичної думки націонал–демократичного (націонал–державницького) спрямування були С. Дністрянський та О. Ейхельман. Обидва мислителі створили концепції демократичних республік з чітким балансом повноважень між держано–політичними інститутами. Виходячи із сучасних характеристик різновидів республік, модель С. Дністрянського можна віднести до президентської (частково змішаної у президентсько–парламентському варіанті), а модель О. Ейхельмана до парламентської (частково змішаної у парламентсько–президентському варіанті) республік. У концепціях республіканських форм правління обох учених детально розписано механізм «стримувань і противаг» між гілками влади. Процеси державно–конституційного будівництва та реформування в Україні зумовлюють потребу подальших досліджень вітчизняної політичної думки різних ідеологічних спрямувань.

Список використаних джерел

- Андрухів І. О. Кость Левицький: політик, громадський діяч, правник (1859–1941) / І. О. Андрухів, С. Д. Сворака, В. В. Ковалик. – Надвірна, 2009. – 104 с.
- Гринів О. Українська націологія між світовими війнами: історичні нариси / О. Гринів. – Львів: Світ, 2008. – 430 с.
- Дністрянський С. Загальна наука права і політики. Т.1 / С. Дністрянський. – Прага: Наклад Українського університету в Празі, 1923. – 393 с.
- Дністрянський С. Конституція Західно-української народної республіки // Стецюк П. Станіслав Дністрянський як конституціоналіст. – Львів, 1999. – Додатки. – С.161–186.
- Дністрянський С. Нова держава / С. Дністрянський. – Відень, Прага, Львів: Українського скитальця, 1923. – 29 с.
- Дністрянський С. Устрій Галицької держави // Стецюк П. Станіслав Дністрянський як конституціоналіст. – Львів, 1999. – Додатки. – С.155–161.
- Ейхельман О. Проект Конституції (Основних державних законів) Української народної республіки // Турчин Я. Б. Отто Ейхельман: постать на зламі століть. Політологічний дискурс: монографія. – Львів: В-во Львівської політехніки, 2010. – Додатки. – С. 439–519.
- Ейхельман О. Проект Конституції (Основних державних законів) Української народної республіки // Конституційні акти України. Невідомі Конституції України. – К.: Філософська і соціальна думка, 1992. – С. 149–219.
- Олещук К. Держава в соціологічній спадщині Станіслава Дністрянського [Електронний ресурс] / К. Олещук // Соціологічні студії. – 2013. – №2. – С.11–16. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/j-pdf/socst201324.pdf>
- Політологія. Кінець XIX – перша половина XX ст. / [хрестоматія / за ред. О. Семківа]. – Львів: Світ, 1996. – 800 с.
- Савчак А. В. Конституційно-правові погляди Станіслава Дністрянського: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 – історія політичних та правових вчень / А. В. Савчак. – Київ, 2009. – 23 с.
- Соляр І. Українське національно-демократичне об'єднання: перший період діяльності (1925–1928) / Соляр І. – Львів: Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича, 1995. – 72 с.
- Стецюк П. Станіслав Дністрянський як конституціоналіст / П. Стецюк. – Львів, 1999. – 232 с.
- Турчин Я. Б. Отто Ейхельман: постать на зламі століть. Політологічний дискурс: монографія / Я. Б. Турчин. – Львів: В-во Львівської політехніки, 2010. – 520 с.
- Українська суспільно-політична думка в 20 столітті: Документи і матеріали / [упор. Т. Гунчак, І. Сольчаник]. – Т.2. – [Б.м.]: Сучасність, 1983. – 426 с.
- Oleshchuk K. Derzhava v sotsiologichniy spadshchyni Stanislava Dnistrians'koho [Elektronnyy resurs] / K. Oleshchuk // Sotsiologichni studiyi. – 2013. – №2. – S.11–16. – Rezhym dostupu: <http://nbuv.gov.ua/j-pdf/socst201324.pdf>
- Politolohiya. Kinets' XIX – persha polovyna XX st. / [khrestomatiya / za red. O. Semkiva]. – L'viv: Svit, 1996. – 800 s.
- Savchak A. V. Konstytutsiyno-pravovi pohlyady Stanislava Dnistrians'koho: avto-ref. dys. ... kand. yuryd. nauk: spets. 12.00.01 – istoriya politychnykh ta pravovykh vchen' / A. V. Savchak. – Kyiv, 2009. – 23 s.
- Solyar I. Ukrayins'ke natsional'no-demokratychnye ob'yednannya: pershyy period diyal'nosti (1925–1928) / Solyar I. – L'viv: In-t ukrayinoznavstva im. I. Kryp'yakevycha, 1995. – 72 s.
- Ctetsyuk P. Stanislav Dnistrians'kyy yak konstytutsionalist / P. Stetsyuk. – L'viv, 1999. – 232 s.
- Turchyn Ya. B. Otto Eykhel'man: postat' na zlami stolit'. Politolohichnyy dyskurs: monohrafiya / Ya. B. Turchyn. – L'viv: V-vo L'vivs'koyi politekhniki, 2010. – 520 s.
- Ukrayins'ka suspil'no-politychna dumka v 20 stolitti: Dokumenty i materialy. / [upor. T. Hunchak, I. Sol'chanyk]. – T.2. – [B.m.]: Suchasnist', 1983. – 426 s.

Demchyshak R. B., Ph.D. in Political Sciences, Associate Professor of the Department of Political Science and International Relations of the National University «Lviv Polytechnic» (Ukraine, Lviv), ruslan_dem@ukr.net

The distribution of power as a central principle of functioning's state system of governance in Ukrainian political thought of national-democratic trend (western Ukraine and emigration surrounding in the interwar period of the XX century)

In this article has been analyzed Ukrainian national-democratic political thought of interwar period of the twentieth century (Western Ukraine and emigration environment) on the subject of issues, dealing with competences of state-political institutions and distribution of power. Here have been studied different models of republican form of government made by S. Dnistrianskyi and O. Eyhelman and made their comparative analysis. It was established that both thinkers had created the concepts of democratic republics with a clear balance between the powers of state and political institutions. Proceeding from the characteristics of the varieties of modern republics, the model of Dnistrianskyi can be attributed to the presidential (partly mixed in the presidential-parliamentary form), and the model of the parliamentary of Eyhelman (partly mixed in the parliamentary-presidential form) republics. In the concepts of republican forms of government both scientists have described a detailed mechanism of «checks and balances» between the branches of government.

Keywords: distribution of power, form of government, head of state, parliament, government.

Демчишак Р. Б., кандидат политических наук, доцент, доцент кафедры политологии и международных отношений, Национальный университет «Львовская политехника» (Украина, Львов), ruslan_dem@ukr.net

Распределение власти как центральный принцип функционирования системы государственного правления в украинской политической мысли национал-демократического направления (Западная Украина и среда эмиграции в междувоенный период XX ст.)

Осуществлен анализ украинской политической мысли национал-демократического направления междувоенного периода XX в. (Западная Украина и среда эмиграции) на предмет проблематики компетенций государственно-политических институтов и распределения власти. Исследованы модели республиканских форм правления С. Днистрянського и О. Ейхельмана, осуществлено их сравнительный анализ. Установлено, что оба мыслителя создали концепции демократических республик с четким балансом полномочий между государственно-политическими институтами. Выходя из современных характеристик разновидностей республик, модель С. Днистрянського можно отнести к президентской (частично смешанной в президентско-парламентском варианте), а модель О. Ейхельмана к парламентской (частично смешанной в парламентско-президентском варианте) республикам. В концепциях республиканских форм правления обоих ученых детально расписан механизм «сдерживаний и противовесов» между ветвями власти.

Ключевые слова: распределение власти, форма правления, глава государства, парламент, правительство.

* * *

References

- Andrukhiiv I. O. Kost' Levyts'kyy: polityk, hromads'kyy diyach, pravnyk (1859–1941) / I. O. Andrukhiiv, S. D. Svorak, V. V. Kovalyk. – Nadvirna, 2009. – 104 s.
- Hryniv O. Ukrayins'ka natsiolohiya mizh svitovymy viynamy: istorychni narysy / O. Hryniv. – L'viv: Svit, 2008. – 430 s.
- Dnistrians'kyy S. Zahal'na nauka prava i polityky. T.1 / S. Dnistrians'kyy. – Praha: Naklad Ukrayins'koho universytetu v Prazi, 1923. – 393 s.
- Dnistrians'kyy S. Konstytutsiya Zakhidno-ukrayins'koyi narodn'oyi respubliky // Ctetsyuk P. Stanislav Dnistrians'kyy yak konstytutsionalist. – L'viv, 1999. – Dodatky. – S.161–186.
- Dnistrians'kyy S. Nova derzhava / S. Dnistrians'kyy. – Viden', Praha, L'viv: Ukrayins'koho skytal'tsya, 1923. – 29 s.
- Dnistrians'kyy S. Ustriy Halys'koyi derzhavy // Ctetsyuk P. Stanislav Dnistrians'kyy yak konstytutsionalist. – L'viv, 1999. – Dodatky. – S.155–161.
- Eykhel'man O. Proekt Konstytutsiyi (Osnovnykh derzhavnykh zakoniv) Ukrayins'koyi narodn'oyi respubliky // Turchyn Ya. B. Otto Eykhel'man: postat' na zlami stolit'. Politolohichnyy dyskurs: monohrafiya. – L'viv: V-vo L'vivs'koyi politekhniki, 2010. – Dodatky. – S.439–519.
- Eykhel'man O. Proekt Konstytutsiyi (Osnovnykh derzhavnykh zakoniv) Ukrayins'koyi narodn'oyi respubliky // Konstytutsiyi akty Ukrayiny. Nevidomi Konstytutsiyi Ukrayiny. – K.: Filososf'ska i sotsial'na dumka, 1992. – S.149–219.